

УДК 338.2; 351

JEL Classification: L52; Q53; Q58

DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202105057>

К. С. НЕСТЕРОВА, кандидатка економічних наук
І. А. КУРОВСЬКА, кандидатка юридичних наук,
старша наукова співробітниця
Р. В. ГРИШОВА

Проблеми та інструменти державної організаційно-економічної підтримки розвитку циркулярної економіки

Мета статті - визначити переваги циркулярної економіки та підходи до державної організаційно-економічної підтримки її розвитку через призму дослідження ефективності політики Китаю та країн ЄС щодо імплементації моделі циркулярної економіки.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано наступні методи: порівняльного аналізу (оцінка заходів державної регуляторної політики у Китаї, Німеччині, Нідерландах); абстрактно-логічний (постановка проблеми, обґрунтування висновків); монографічний (аналіз еволюції наукових праць вітчизняних та іноземних учених з проблем циркулярної економіки, сталого розвитку).

Результати дослідження. Проаналізовано ключові передумови розвитку циркулярної економіки, головними серед яких визначено політичну волю, соціальне партнерство, наявність ринків вторинних ресурсів, ефективну систему заходів державного регулювання та підтримки. Особливу увагу приділено ролі стейкхолдерів та перевагам, здобутими ними в результаті реалізації концепції циркулярної економіки, а також систематизовано основні індикатори для оцінки ефективності стратегії розвитку циркулярної економіки. Обґрунтовано, що Китай та деякі країни ЄС досягли суттєвих успіхів у реалізації концепції циркулярної економіки, передусім завдяки організаційно-економічним інструментам державного регулювання, аналіз яких сприятиме ефективній трансформації економічної моделі України відповідно до принципів циркулярності.

Елементи наукової новизни. Отримала подальший розвиток концепція циркулярної економіки в частині розробки організаційно-економічних інструментів державної підтримки її становлення через посилення взаємодії та зростання зацікавленості стейкхолдерів, а також оцінки ефективності реалізації концепції циркулярної економіки шляхом адаптації моделі ЗСП.

Практична значущість. Систематизовано переваги переходу до принципів циркулярності для ключових стейкхолдерів за умови ефективності її державної організаційно-економічної підтримки, а також визначено індикатори оцінки ефективності реалізації концепції циркулярної економіки. Комплексна державна політика переходу до циркулярної економіки в Україні, з урахуванням прогресивного досвіду країн ЄС та Китаю, сприятиме її збалансованому розвитку, реалізації інтересів стейкхолдерів, зменшенню екологічних ризиків, оптимізації ресурсного потенціалу. Табл.: 2. Рис.: 1. Бібліогр.: 16.

Ключові слова: циркулярна економіка; сталий розвиток; стейкхолдер; організаційно-економічна підтримка; інновації.

Нестерова Катерина Сергіївна - кандидатка економічних наук, доцентка кафедри економіки і міжнародних економічних відносин, Міжнародний гуманітарний університет (65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 33)
E-mail: ekaterina.neste84@gmail.com

Куровська Ілона Анатоліївна - кандидатка юридичних наук, старша наукова співробітниця, заступниця директора Інституту законодавства Верховної Ради України (04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4)
E-mail: ilonakurovska@i.ua

Гришова Римма Владиславівна - молодша наукова співробітниця відділу проблем державотворення, Інститут законодавства Верховної Ради України (04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4)
E-mail: rimmagrish@ukr.net.ua

Постановка проблеми. Відповідно до цілей, визначених у підсумковому саміті ООН

зі сталого розвитку, Указу Президента України «Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 р.» на законодавчому рівні визначена необхідність розробки напрямів трансформації економічної, соціальної, екологічної сфер з метою забезпечення сталого

© К. С. Нестерова, І. А. Куровська,
Р. В. Гришова, 2021

розвитку України, протистояння глобальним викликам у довгостроковій перспективі. «Циркулярна економіка» або «економіка замкнутого циклу» є перспективною концепцією антикризового розвитку провідних країн світу, яка забезпечує оптимальне використання ресурсів, зменшення навантаження на навколишнє середовище, формує виважену споживчу поведінку. Безумовно, ефективна реалізація моделі циркулярної економіки потребує активної взаємодії усіх стейкхолдерів, зростання рівня їх соціальної відповідальності, імплементації прогресивного світового досвіду. В той час як Україна знаходиться лише на початковому етапі розробки концепту циркулярної економіки та формування механізму його реалізації, такі країни, як Китай, Франція, Німеччина, Великобританія та інші здійснюють перші оцінки ефективності впровадження циркулярної економіки, визначають проблеми на цьому шляху та розробляють напрями їх усунення. Аналіз досвіду з реалізації концепції циркулярної економіки цих країн дозволить визначити пріоритетні напрями для економічного розвитку України, сформувати цілісну систему державної організаційно-економічної підтримки імплементації моделі циркулярної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній науці модель циркулярної економіки розглядається фрагментарно, здебільшого через призму дослідження екологічних викликів, політики поводження з відходами або відповідно до специфіки функціонування підприємств різних галузей, переважно сільського господарства та промисловості. Окремі питання державної політики щодо підтримки та стимулювання впровадження циркулярної економіки розглядаються у наукових працях А. В. Баян, Т. С. Шабатури [1]; І. Ю. Гришової [2, 3]; О. В. Журавльова [4]; Ю. О. Лупенка; П. Т. Саблука; В. Є. Хаустової; М. Ю. Щербатої [7] та ін. Також слід відзначити роботи, в яких приділяється значна увага ролі стейкхолдерів у сталому розвитку бізнесу в різних сферах [16].

Серед іноземних авторів думки щодо державної підтримки циркулярної економіки різняться. Так, W. Hynes, M. Lees, J. Müller (2020) підкреслюють, що основна причина невизначеності та нестабільності сучасних систем потребує удосконалення державної політики на всіх рівнях шляхом розробки

дієвих концепцій, у тому числі циркулярної економіки. Саме така концепція, на їхню думку, здатна забезпечити збалансований системний розвиток у довгостроковій перспективі [13].

При цьому К. Moss (2019) вказує на те, що неефективність державної політики щодо регулювання циркулярної економіки може призвести до зворотних негативних ефектів від її реалізації, зокрема, зменшення робочих місць, перевищення витрат на переробку ресурсів над витратами на виробництво, стрімкого падіння рівня споживання [15].

Однак, незважаючи на актуальність тематики наукових досліджень та їх велику кількість у іноземному науковому співтоваристві, наразі не сформована комплексна теоретична концепція циркулярної економіки. Проаналізувавши джерела [7, 9, 11, 14, 15], можна стверджувати, що існують різні підходи до власне визначення циркулярної економіки, які в основному засновані на можливості відновлення ресурсів (ресурсному підході), особливостях виробництва та торгівлі замкнутого циклу й новітніх тенденціях у виробництві та споживанні. Це зумовлює потребу у формуванні теоретичних засад циркулярної економіки, визначенні організаційно-економічних інструментів державної підтримки впровадження циркулярної економіки з урахуванням сучасних умов господарювання.

Мета статті - визначити переваги циркулярної економіки та підходи до державної організаційно-економічної підтримки її розвитку через призму дослідження ефективності політики Китаю та країн ЄС щодо імплементації моделі циркулярної економіки.

Виклад основних результатів дослідження. Циркулярна модель економіки може бути впроваджена як на рівні одного підприємства, так і у масштабі національного господарства. Безумовно, що масовий її характер потребує активної державної підтримки та стимулювання з боку держави. Як зазначає Н. Г. Клименко, науковці не виробили єдиного підходу до визначення методів, способів, заходів державного регулювання [5]. Разом із тим Г. С. Третяк, К. М. Бліщук ключовими методами державного регулювання виділяють правові, адміністративні та економічні [6]. Поставлена мета визначає організаційно-економічні методи підтримки розвитку циркулярної економіки. До яких слід відносити систему способів і важелів еконо-

мічного та управлінського характеру, за допомогою яких держава забезпечує ефективність функціонування циркулярних відносин між постачальниками ресурсів, виробниками і споживачами для впровадження раціонального виробництва та споживання, зменшення екологічних ризиків у контексті досягнення цілей сталого розвитку. У цих відносинах держава, постачальники ресурсів, виробники, споживачі та суспільство в цілому взаємодіють на принципах соціального партнерства, взаємовідповідальності, зацікавленості та залучення кожного стейкхолдера. Проте реалізація концепції циркулярної економіки, незважаючи на її актуальність та прогресивність, пов'язана з такими проблемами, як довготривалість перехідного періоду, незацікавленість або формальний інтерес стейкхолдерів, низький рівень інноваційності економіки, недостатність фінансових ресурсів тощо [3].

Крім ефективного організаційно-економічного регулювання розвиток циркулярної економіки потребує наявності певних передумов. Доповнюючи перелік, запропонований Е. Bruggemeier (2017) [9], до таких передумов слід віднести:

1. Наявність ринків вторинних ресурсів.
2. Політична воля, зміна способу мислення, формування споживчої культури.
3. Інноваційні технології.
4. Система державного регулювання та підтримки.
5. Інвестиції.
6. Соціальне партнерство та відповідальність стейкхолдерів.

На наше переконання, першочерговими мають бути забезпечені такі передумови, як політична воля, соціальне партнерство, наявність ринків вторинних ресурсів та система заходів державного регулювання, оскільки інвестиції й технології можна залучити ззовні. Процес переходу до циркулярної економіки досить тривалий, потребує системних трансформацій у промисловості, сільському господарстві, інфраструктурі тощо. Проте в результаті усі стейкхолдери отримують переваги, які було систематизовано на внутрішні і зовнішні (табл. 1). Вважаємо, що перспективним стане використання моделі ЗСП з метою оцінки ефективності реалізації концепції циркулярної економіки в аспекті забезпечення ключових інтересів стейкхолдерів.

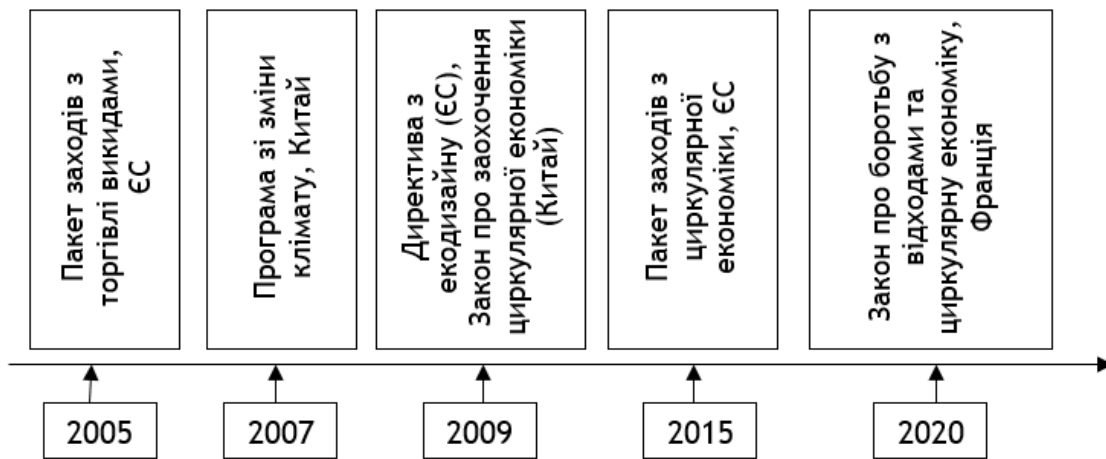
1. Переваги стейкхолдерів при реалізації концепції циркулярної економіки

Стейкхолдери	Внутрішні Переваги	Зовнішні переваги	Індикатори
Держава	Модернізація виробництва, оптимізація ресурсного потенціалу	Поліпшення іміджу, посилення конкурентоспроможності, технологічне лідерство	Обсяг імпорту, ПЗІ, інновацій, кількість патентів
Виробники	Зростання прибутковості, ресурсоефективності	Зменшення залежності від кон'юнктури світового ринку	Рентабельність виробництва, розмір трансакційних витрат
Споживачі	Екологічність продукції	Підвищення якості продукції відносно імпоротної	Кількість сертифікатів за стандартами ISO
Суспільство	Зменшення викидів, відходів	Зменшення екологічних ризиків	Обсяг викидів, перероблених відходів
Інвестори	Окупність інвестицій	Поліпшення рейтингової оцінки країни міжнародними агентствами	Строк окупності інвестицій, NPV

Джерело: Розроблено авторами.

В Україні на законодавчому рівні циркулярна економіка не проголошена пріоритетним напрямом економічного зростання, тому наразі її можна розглядати лише в контексті забезпечення сталого розвитку на

відміну від Китаю та країн ЄС, які почали реалізовувати політику поводження з відходами ще у 2000-х роках й активно її продовжують, переходячи в цілому до концепції циркулярної економіки (рис.).

Еволюція нормативно-правових актів з регулювання циркулярної економіки

Джерело: Систематизовано авторами з використанням [9, 14].

Так, за даними ОЕСР [12], держави у регулюванні циркулярної економіки можуть виконувати одну з наступних ролей:

1. Промоутери (Нідерланди, Японія). Держави розробляють стратегії розвитку, ухвалюють рамкові документи, провадять інформаційну політику серед стейкхолдерів.

2. Фасилітатори (США). Держави виконують вже активнішу роль, залучають стейкхолдерів до розробки проєктів розвитку циркулярної економіки, впроваджують багаторівневу систему регулювання циркулярної економіки.

3. Каталізатори (Норвегія, Китай). Держави визначають конкретні механізми пере-

ходу до циркулярної економіки, використовують фінансово-економічні методи підтримки бізнесу, інновацій, розробляють інструменти оцінки ефективності імплементації моделі циркулярної економіки. Для аналізу іноземного досвіду розробки організаційно-економічних інструментів стимулювання розвитку циркулярної економіки доцільно обрати ті країни, які дотримуються різних підходів: Китай, Німеччина та Нідерланди. З цією метою визначено відмінності між підходами країн у регулюванні циркулярної економіки та систематизовано основні організаційно-економічні інструменти, які ними використовуються (табл. 2).

2. Характеристика державної політики з розвитку циркулярної економіки окремих країн світу

Показник	Китай	Німеччина	Нідерланди
Особливості законодавчого регулювання	На державному рівні прийняття рамкового нормативно-правового документа (Закон про циркулярну економіку)	Закріплення регуляторних актів на рівні галузей	Закріплення нормативно-правових актів рекомендаційного характеру
Організаційні інструменти	Наявність трирівневої системи регулювання (державне агентство, галузеві міністерства, бізнес-інкубатори), розробка проєктів спільного використання інфраструктури, ресурсів	Система урядових відомств, механізм, який використовує публічні статистичні дані, інформацію конкретної галузі щодо відповідних закупівель, щоб запропонувати ефективний спосіб розділити тендери на менші частини	Переважно регіональний рівень регулювання, інформаційна підтримка стейкхолдерів, стимулювання діалогу між ними, удосконалення тендерної політики, функціонування «вільних зон»

Економічні інструменти	Податкові пільги, ембарго на експорт товарів, при виробництві яких використовувались енерговитратні ресурси, імпорт енерговитратних ресурсів, пріоритетність у наданні кредитних ресурсів підприємствам, які дотримують принципів енергозбереження, політика «зелених» закупівель	Система штрафів за забруднення навколишнього середовища	Податкові пільги, пряме фінансування ініціатив (у 2020 р. було передбачено у державному бюджеті понад 80 млн євро на фінансування проєктів з циркулярної економіки, політика «зелених» закупівель
------------------------	---	---	---

Джерело: Розроблено авторами з використанням [8-10, 15].

Висновки. Аналіз досвіду провідних країн світу продемонстрував неможливість ефективного впровадження концепції циркулярної економіки без активної ролі держави, сприяння та підтримки від неї. Незважаючи на те, що кожна країна використовує індивідуальний підхід до регулювання циркулярної економіки, має особливості організаційно-економічних інструментів, всі вони підкреслюють важливість, перспективність та ефективність цієї концепції. Кожен стейкхолдер від розвитку циркулярної економіки отримує значні переваги, починаючи від створення робочих місць, закінчуючи зменшенням екологічних ризиків та модернізацією виробництва.

Державна політика регулювання циркулярної економіки має еволюціонувати

градуально, поступово, від формування необхідних передумов до розробки системи оцінки ефективності циркулярної економіки на підставі збалансованої системи показників.

У свою чергу Україна наразі залишається осторонь цих процесів, що зумовлює необхідність розробки на державному рівні системи нормативно-правових актів та заходів із стимулювання циркулярної економіки. Одним з першочергових кроків повинен стати аналіз ефективності реалізації концепції сталого розвитку, визначення слабких сторін, розробка заходів їх усунення з метою гармонізації у перспективі національного законодавства із законодавством країн ЄС. Це дозволить розробити ефективну систему руху товарів та ресурсів відповідно до принципів циркулярності.

Список бібліографічних посилань

1. Баян А. В., Гришова І. Ю., Шабатура Т. С. Публічна політика та державна підтримка розвитку аграрного виробництва в Україні. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2021. № 2. <https://doi.org/10.32886/instzak.2021.02.16>.
2. Гришова І., Гришова Р. Державна політика стійкого розвитку в контексті циркулярної моделі економіки. *Перспективи розвитку освіти, науки і бізнесу в глобальному середовищі* : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 23 жовтня 2020 р. Тернопіль : ФОР Осадца Ю. В. С. 45-47.
3. Гришова І. Ю., Нестерова К. С. Концепт циркулярної економіки в контексті забезпечення сталого розвитку. *Економіка АПК*. 2021. № 4. С. 88–94. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202104088>.
4. Журавльов О. В. Статистичне моделювання національної економіки в умовах глобалізації : монографія. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2017. 312 с.
5. Клименко Н. Г. Методи, заходи та засоби державного регулювання діяльності недержавних інституцій у сфері національної безпеки. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1122>.
6. Третяк Г.С., Бліщук К.М. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч. посібник. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2011. 128 с.
7. Щербата М.Ю., Гришова Р.В. Renovation of agricultural enterprises in the context of the circular economy. Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugostawii. 30.09.2020, Warszawa. P. 29-32.

References

1. Balian, A.V., Hryshova, I. Yu. & Shabaturo, T.S. (2021). Public policy and state support for the development of agricultural production in Ukraine]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32886/instzak.2021.02.16>
2. Hryshova, I. & Hryshova, R. (2020). Derzhavna polityka stiikoho rozvytku v konteksti tsyrkuliarnoi modeli ekonomiky [State policy of sustainable development in terms of the circular model of the economy]. *Perspektyvy rozvytku osvity, nauky i biznesu v hlobalnomu seredovyschi* : materialy VIII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Ternopil: FOP Osadtsa Yu. V (pp. 45 - 47) [In Ukrainian].
3. Gryshova, I.Yu. & Nesterova, K.S. (2021). Kontsept tsyrkuliarnoi ekonomiky v konteksti zabezpechennia staloho rozvytku [The concept of a circular economy in the context of sustainable development]. *Ekonomika APK*, 4, pp. 88-94 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202104088>.
4. Zhuravlov, O.V. (2017). Statystychnе modeluvannia nacionalnoi ekonomiky v umovah globalizatsii. [Statistical modeling of the national economy in terms of globalization] . Kyiv, DP Inform-analyt agenstvo [In Ukrainian].
5. Klymenko, N.H. (2017). Metody, zakhody ta zasoby derzhavnogo rehuliuвання ekonomiky ta ekonomichna polityka: navch. posibnyk [Methods, measures and means of state regulation of non-governmental institutions in the field of national security]. Retrieved from: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1122> [In Ukrainian].
6. Tretiak, H.S. & Blishchuk, K.M. (2011). Derzhavne rehuliuвання ekonomiky ta ekonomichna polityka: navch. posibnyk [State regulation of the economy and economic policy: textbook]. Lviv: LRIDU NADU [In Ukrainian].

8. Accelerating the transition to a circular economy. URL : <https://www.government.nl/topics/circular-economy/accelerating-the-transition-to-a-circular-economy/>
9. Bruggemeier E. Circular economy in Europe. URL : <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/132034/Thesis%20Final%20Elena%20Bruggemeier.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
10. Circular economy policies and strategies of Germany. URL : https://www.eria.org/RPR_FY2014_No.44_Chapter_5.pdf
11. Elkins P and al. The Circular economy: what, why, how and where. URL : <file:///C:/Users/Admin/Desktop/Elkins-2019-Circular-Economy-What-Why-How-Where.pdf>
12. Getting the governance of the circular economy right: Checklist for Action and Scoreboard. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/724e5c45-en/index.html?itemId=/content/component/724e5c45-en>
13. Hynes W., Lees M., Müller J. and al. Systemic Thinking for Policy Making: The Potential of Systems Analysis for Addressing Global Policy Challenges in the 21st Century. *New Approaches to Economic Challenges*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/879c4f7a-en>
14. Material flows in the circular economy. URL : https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Material_flows_in_the_circular_economy#Circularity_rate
15. Moss K. Here's What Could Go Wrong with the Circular Economy—and How to Keep it on Track. URL : <https://www.wri.org/insights/heres-what-could-go-wrong-circular-economy-and-how-keep-it-track>
16. Nesterova K., Marchenko V, Lazebnyk I. and others. Identification and assessment of external risks of the enterprise's foreign economic activity. *International Journal of Scientific and Technology Research*. 2020. Vol. 9 (2). P. 4672-4675.
7. Shcherbata, M.Yu., Hryshova, R.V. (2020). Renovation of agricultural enterprises in the context of the circular economy. Zbiór artykułów naukowych z Konferencji Międzynarodowej NaukowoPraktycznej (on-line) zorganizowanej dla pracowników naukowych uczelni, jednostek naukowo-badawczych oraz badawczych z państw obszaru byłego Związku Radzieckiego oraz byłej Jugostawii. 30.09.2020, Warszawa (pp. 29 - 32) [In English].
8. Accelerating the transition to a circular economy. Retrieved from: <https://www.government.nl/topics/circular-economy/accelerating-the-transition-to-a-circular-economy> [In English].
9. Bruggemeier, E. (2017). Circular economy in Europe. Retrieved from: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/132034/Thesis%20Final%20Elena%20Bruggemeier.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [In English].
10. Circular economy policies and strategies of Germany. Retrieved from: https://www.eria.org/RPR_FY2014_No.44_Chapter_5.pdf [In English].
11. Elkins, P., et al. (2019). The Circular economy: what, why, how and where. Retrieved from: <file:///C:/Users/Admin/Desktop/Elkins-2019-Circular-Economy-What-Why-How-Where.pdf> [In English].
12. Getting the governance of the circular economy right: Checklist for Action and Scoreboard. Retrieved from: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/724e5c45-en/index.html?itemId=/content/component/724e5c45-en> [In English].
13. Hynes, W., Lees, M., Müller, J., et al. Systemic Thinking for Policy Making: The Potential of Systems Analysis for Addressing Global Policy Challenges in the 21st Century, *New Approaches to Economic Challenges*, OECD Publishing, Paris [In English]. <https://dx.doi.org/10.1787/879c4f7a-en>
14. Material flows in the circular economy. Retrieved from: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Material_flows_in_the_circular_economy#Circularity_rate [In English].
15. Moss, K. (2019). Here's What Could Go Wrong with the Circular Economy—and How to Keep it on Track. Retrieved from: <https://www.wri.org/insights/heres-what-could-go-wrong-circular-economy-and-how-keep-it-track> [In English].
16. Nesterova, K., Marchenko, V, Lazebnyk, I., et al. (2020). Identification and assessment of external risks of the enterprise's foreign economic activity. *International Journal of Scientific and Technology Research*, 9 (2), pp. 4672 - 4675 [In English].

Nesterova K. S., Kurovska I. A., Hryshova R. V. Problems and instruments of state organizational and economic support of the circular economy development

The purpose of the article is to determine the advantages of the circular economy and approaches to the state organizational and economic support of its development through the prism of studying the policy effectiveness of China and the EU countries on the circular economy model implementation.

Research methods. *The following methods were used in the research process: method of comparative analysis (assessment of state regulatory policy measures in China, Germany, and the Netherlands), abstract-logical method (problem statement, substantiation of conclusions), monographic method (analysis of the scientific works evolution by national and foreign scientists on circular economy problems, sustainable development).*

Research results. *The key preconditions for the development of the circular economy are analyzed, the key ones being political will, social partnership, the availability of secondary resource markets, and an effective system of state regulation and support measures. Particular attention is paid to the role of stakeholders and the benefits they will gain as a result of the implementation of the concept of circular economy, as well as systematized key indicators for assessing the effectiveness of the circular economy strategy. It is substantiated that China and some EU countries have made significant progress in implementing the concept of circular economy, primarily due to organizational and economic instruments of state regulation, the analysis of which will contribute to the effective transformation of Ukraine's economic model in accordance with the principles of circularity.*

Scientific novelty. *The concept of circular economy was further developed in terms of constructing organizational and economic instruments of state support for its development by strengthening interaction and growing interest of stakeholders, as well as assessing the effectiveness of the circular economy by adapting the balanced scorecard.*

Practical significance. *Advantages of the transition to the principles of circularity for key stakeholders in terms of the effectiveness of its state organizational and economic support were systematized, as well as the indicators for assessing the effectiveness of the circular economy concept were identified. A comprehensive state policy of transition to a circular economy in Ukraine, taking into account the progressive experience of the EU countries and China, will promote its balanced development, realization of stakeholder interests, reduction of environmental risks, optimization of resource potential. Tabl.: 2. Figs.: 1. Refs.: 16.*

Keywords: *circular economy; sustainable development; stakeholder; organizational and economic support; innovations.*

Nesterova Kateryna Serhiivna - candidate of economic sciences, associate professor (docent) of the department of the economy and international economic relations, International Humanitarian University (33, Fontanska Doroha St., Odesa, 65009)

E-mail: ekaterina.neste84@gmail.com

Kurovska Iona Anatoliivna – candidate of legal sciences, senior research fellow, deputy director, Legislation Institute of The Verkhovna Rada of Ukraine (4, Nestorivskiy Lane, Kyiv, 04053)

E-mail: ilonakurovska@i.ua

Hryshova Rymma Vladyslavivna – junior research fellow of the department of state-building problems, Legislation Institute of The Verkhovna Rada of Ukraine (4, Nestorivskiy Lane, Kyiv, 04053)

E-mail: rimmagrish@ukr.net.ua

Нестерова Е. С., Куровская И. А., Гришова Р. В. Проблемы и инструменты государственной организационно-экономической поддержки развития циркулярной экономики

Цель статьи – определить преимущества циркулярной экономики и подходы к государственной организационно-экономической поддержке её развития через призму исследования эффективности политики Китая и стран ЕС по имплементации модели циркулярной экономики.

Методика исследования. В процессе исследования использованы следующие методы: сравнительного анализа (оценка мер государственной регуляторной политики в Китае, Германии, Нидерландах); абстрактно-логический (постановка проблемы, обоснование выводов); монографический (анализ эволюции научных трудов отечественных и зарубежных ученых по проблемам циркулярной экономики, устойчивого развития).

Результаты исследования. Проанализированы ключевые предпосылки развития циркулярной экономики, главными среди которых определены политическая воля, социальное партнерство, наличие рынков вторичных ресурсов, эффективная система мер государственного регулирования и поддержки. Особое внимание уделено роли стейкхолдеров и преимуществам, приобретёнными ими в результате реализации концепции циркулярной экономики, а также систематизированы основные индикаторы для оценки эффективности стратегии развития циркулярной экономики. Обосновано, что Китай и некоторые страны ЕС достигли существенных успехов в реализации концепции циркулярной экономики, прежде всего благодаря организационно-экономическим инструментам государственного регулирования, анализ которых будет способствовать эффективной трансформации экономической модели Украины в соответствии с принципами циркулярности.

Элементы научной новизны. Получила дальнейшее развитие концепция циркулярной экономики в части разработки организационно-экономических инструментов государственной поддержки её становления через усиление взаимодействия и роста заинтересованности стейкхолдеров, а также оценки эффективности реализации концепции циркулярной экономики путем адаптации модели ССП.

Практическая значимость. Систематизированы преимущества перехода к принципам циркулярности для ключевых стейкхолдеров при условии эффективности её государственной организационно-экономической поддержки, а также определены индикаторы оценки эффективности реализации концепции циркулярной экономики. Комплексная государственная политика перехода к циркулярной экономике в Украине, с учетом прогрессивного опыта стран ЕС и Китая, будет способствовать её сбалансированному развитию, реализации интересов стейкхолдеров, уменьшению экологических рисков, оптимизации ресурсного потенциала. Табл.: 2. Илл.: 1. Библиогр.: 16.

Ключевые слова: циркулярная экономика; устойчивое развитие; стейкхолдер; организационно-экономическая поддержка; инновации.

Нестерова Екатерина Сергеевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики и международных экономических отношений, Международный гуманитарный университет (65009, г. Одесса, Фонтанская дорога, 33)

E-mail: ekaterina.neste84@gmail.com

Куровская Илона Анатольевна – кандидат юридических наук, старший научный сотрудник, заместитель директора Института законодательства Верховной Рады Украины (04053, г. Киев, пер. Несторовский, 4)

E-mail: ilonakurovska@i.ua

Гришова Римма Владиславовна – младший научный сотрудник отдела проблем государства, Институт законодательства Верховной Рады Украины (04053, г. Киев, пер. Несторовский, 4)

E-mail: rimmagrish@ukr.net.ua

Стаття надійшла до редакції 15.04.2021 р.

Фахове рецензування: 21.04.2021 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Нестерова К. С., Куровська І. А., Гришова Р. В. Проблеми та інструменти державної організаційно-економічної підтримки розвитку циркулярної економіки. *Економіка АПК*. 2021. № 5. С. 57 – 63. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202105057>

Nesterova, K.S., Kurovska, I.A. & Hryshova, R.V. (2021). Problemy ta instrumenty derzhavnoi orhanizatsiino-ekonomichnoi pidtrymky rozvytku tsyrkuliarnoi ekonomiky [Problems and instruments of state organizational and economic support of the circular economy development]. *Ekonomika APK*, 5, pp. 57 – 63 [In Ukrainian]. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202105057>

* * *